

Ірина Соколова,

мол. наук. співроб. відділу політологічного аналізу СІАЗ
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІБЛІОТЕКАМИ ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПЕРІОДИКИ В КОНТЕКСТІ СПЕЦИФІКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО СЕГМЕНТА ЗМІ

У статті розглянуто розвиток українського інформаційного середовища на прикладі регіональної періодики та використання цього ресурсу в роботі бібліотек. Висвітлено розподіл періодичної преси на друкований та електронний сегменти, а також розповсюдження цього ресурсу в міському й сільському соціумі.

Ключові слова: регіональна періодика, бібліотечне обслуговування, сільська бібліотека, комп'ютеризація бібліотечної мережі, електронна періодика.

Одним із джерел формування бібліотечного фонду є періодична преса, яка поділяється на центральну й регіональну.

Для регіональної періодики як однієї з гілок ЗМІ властива своя специфіка. Виступаючи як підсистема українських ЗМІ, регіональна преса має свою сферу розповсюдження, обслуговує інформаційні потреби тієї читачької аудиторії, яка проживає переважно в регіонах. У цих виданнях основна увага приділяється місцевим проблемам, часто при висвітленні загальнонаціональних подій інформація пропускається через призму регіональних інтересів. Регіональні ЗМІ є важливим інструментом формування й підтримання локальної ідентичності, належності до певної місцевості, а також своєрідним «рупором», через який державна й місцева влади, політики, ключові особи регіону звертаються до громадян. Регіональна преса поширена на всій території України, виходить в усіх регіонах, у тому числі й у столиці. Преса здійснює свій вплив на формування громадської думки та може відігравати як позитивну, так і негативну роль, адже через публікації журналісти мають змогу сприяти створенню системи ефективних відносин у суспільстві, пропагуючи терпимість, толерантність, взаємоповагу, підтримувати соціальну рівновагу або, навпаки, підсилювати соціальну напруженість у регіоні через формування почуття неприязні та навіть ненависті до різних соціальних груп та інститутів, роздмухування міжетнічних і міжконфесійних конфліктів.

Функціонування регіональних ЗМІ є предметом уваги багатьох дослідників. Л. Змії досліджує питання функціонування сучасної регіональної періодики, очікування та запити читацької аудиторії, використовуючи інструментарій соціологічної науки. Ю. Фінклер розглядає окремі територіальні соціуми читачів і сподівання читацької аудиторії. Стан сучасної регіональної преси досліджується і в публікаціях О. Чекмишева, М. Карася, А. Левченко, О. Довженко. М. Чабаненко розглядає у своїй монографії розвиток електронних засобів масової інформації в цілому по Україні. У публікаціях О. Мастіпан, Т. Вилегжаніної, Т. Богуш висвітлюються проблеми в роботі публічних бібліотек і, зокрема, їхнє забезпечення друкованою періодикою. До питання використання регіонального інтернет-ресурсу в роботі інформаційних служб бібліотек і характеристики регіональних ЗМІ звертаються у своїх статтях Н. Вітушко, О. Коночкіна, І. Терещенко. Матеріал для аналізу містять статистичні збірники, результати соціологічних досліджень і моніторингу регіональної преси.

Поява інформації на електронних носіях значно змінила алгоритм пошуку та роботи з інформацією читача, при цьому бібліотека, яка протягом багатьох століть традиційно була головним книгосховищем інформаційних надбань людства, опинилася в нових умовах, за яких частина інформації не фіксується на друкованих носіях і фізично не акумулюється в одному місці, а віртуально існує в електронному просторі. У зв'язку з цим актуальним є розгляд тих тенденцій, які відбуваються в інформаційному сегменті української регіональної періодики, а також місця в цих процесах бібліотечних установ, які покликані здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність в умовах сьогодення.

Найбільш загальне уявлення про стан, рух і динаміку змін у регіональних друкованих засобах масової інформації протягом останніх десятиріч можна скласти, звернувшись до статистики. Книжкова палата України подає інформацію про друковані ЗМІ в Україні, кількісні зміни видань і їхніх накладів, типологічне наповнення, територіальний розподіл, мову, цільове призначення тощо (див. таблицю).

Випуск газет за сферою розповсюдження в 1986–2012

	1986	1989	1991	1992	1995	1996	2011	2012
Всеукраїнські газети	19	19	22	19	125	220	311	319
Регіональні газети (республіканські, обласні, міські, районні, низові, приватні)	1789	1783	1404	1539	1588	1463	1586	1664
Рекламно-інформаційні газети	0	0	0	6	159	238	258	248
Інші	0	0	281	43	130	21	75	75
Усього	1789	1783	1707	1607	1877	2206	2230	2306

Джерело: Друк України (1986–1990): стат. зб. – К., 1999. – С. 34–35; Друк України (1991–1996): стат. зб. – К., 1998. – С. 40–41; Друк України (2012): стат. зб. – К., 2013. – С. 131.

Наскільки потужний інформаційний ресурс становить українська періодика, можна судити з таких цифр: протягом року в Україні друком виходить близько 2 тис. газет і 1,6 тис. журналів. І якби не фінансові труднощі

в забезпеченні бібліотек і комплектуванні бібліотечних фондів, таке різноманіття й пропозиція з боку видавців періодичних видань – достатня умова для задоволення різнобічних інтересів українського читача.

Аналіз динаміки кількісних коливань друкованих ЗМІ показує, що за період незалежності України змінилося співвідношення сегментів загальноукраїнської та регіональної преси за рахунок відносного збільшення першого. Протягом двох десятиліть кількість центральних газет зросла в 16 разів, водночас регіональних – дещо зменшилася. Станом на 2012 р. у загальному масиві газетних видань центральна періодика становила 13,9 % (319 назв), регіональні видання – 72,3 % (1664 назви). Співставлення загального річного тиражу цих сегментів, виявляє цікаву закономірність. Так, незважаючи на таку велику кількісну перевагу регіональних газет над загальноукраїнськими, їхній загальний річний тираж мало відрізняється. Річний тираж центральних і регіональних газет становив 1,46 і 1,35 млрд пр. відповідно. Це підтверджує, що, незважаючи на таку велику різноманітність назв, регіональна періодика виходить значно меншими накладками, беручи до уваги менші читацьку аудиторію й попит, а також матеріальні труднощі, які переживають редакції вітчизняної періодики.

Засновниками значної частини регіональних періодичних видань виступають державні органи влади, територіальні адміністрації. Партийна регіональна преса представлена політичними партіями та організаціями, громадськими рухами.

За два останні десятиліття в структурі періодичних видань відбулися певні зміни. У 1992 р. Книжкова палата фіксує появу приватних газет, які на сьогодні становлять близько 15 % масиву регіональної преси. У цьому сегменті з'являються ділові, комерційні видання, які засновані приватними особами, комерційними, акціонерними компаніями та отримують матеріальну підтримку від бізнесових структур. З якісними змінами впорядкування аграрного сектору української економіки та припиненням існування колгоспів і радгоспів в Україні перестали виходити колгоспні газети, які до кінця 1980-х років становили близько 20 % регіональної періодики. Водночас з'являються видання, розраховані на читацьку аудиторію фермерів і приватних землевласників.

Фінансові обмеження досить часто обумовлюють неможливість для бібліотечних установ оплатити річну підписку бажаних періодичних видань, замовити книжкові видання. Це відбивається на наповненні бібліотечних фондів. Особливу скруту відчувають бібліотеки сільської місцевості, які в цілому становлять 80 % усіх публічних бібліотек

по країні [1, с. 4]. Попри те що фонди бібліотек старіють, втрачають актуальність, не поповнюються новою літературою в достатньому обсязі та перетворюються на нагромадження морально застарілих і фізично зношених документів, обстеження стану комплектування, яке було здійснено Національною парламентською бібліотекою України, виявило, що 7 % сільських бібліотек узагалі не випишують періодичної преси. В Україні налічується близько 14,7 тис. сільських бібліотек, отже понад 1 тис. бібліотечних закладів сільської місцевості не випишує жодного періодичного видання. В окремих регіонах України ситуація з передплатою просто критична. Дослідниця розвитку бібліотечного обслуговування в сільській місцевості О. Мастіпан зазначає, що на кінець 2013 р. без періодики залишалися 15 % сільських бібліотек Дніпропетровської, Луганської, Харківської, Черкаської областей, 19 % – Житомирської та 27 % – Херсонської області [2, с. 16].

Труднощі з річною передплатою стають зрозумілі, якщо взяти до уваги вкрай незадовільний матеріально-технічний стан забезпечення сільських бібліотечних установ. Так, на кінець 2013 р. майже 60 % бібліотек не мали опалення, у 5 % книгозбірень було відсутнє освітлення, капітального ремонту потребувала кожна п'ята бібліотека [2, с. 17].

Щодо обсягів передплати, то навіть за наявності здійснення річної передплати на періодичку кожна четверта бібліотека на селі отримувала протягом року лише одну-три назви, та й ці видання подекуди випишував сам бібліотекар. Програма поповнення бібліотечних фондів, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 2002 р. № 900, визначає як умовну норму кількості передплачених назв 10 і більше видань. Відмічається, що для більшості книгозбірень, а саме 43 %, типовою є передплата чотирьох-дев'яти назв і лише 25 % сільських бібліотек має передплату, яка відповідає умовній нормі, затвердженій постановою уряду [2, с. 16].

Розповідь бібліотекаря Івангородської сільської бібліотеки Олександрівського району Кіровоградської області про свою роботу може сприйматися як ілюстрація до сухих цифр. Ця бібліотека обслуговує 500 читачів, і певний час до бібліотеки взагалі не надходили нові книжкові та періодичні видання, бібліотекар працював на 0,25 ставки. Протягом кількох останніх років бібліотека передплачувала такі видання: 2008 р. – газета «Вперед»; 2009 р. – «Вперед», «Сільське життя», «Народне слово», «Урядовий кур'єр», «Голос України»; 2010 р. – «Вперед», «Народне слово», «Голос України», «Урядовий кур'єр», «Екологічний вісник Кіровоградщини», «Шкільна бібліотека», «Позакласний час», «Дивосвіт – казки, легенди,

міфи», «Барвінок», «Історії із життя», «Діалог», «Саквояж» [3, с. 71]. Отже, як тільки з'являється найменша можливість, бібліотека починає випускати регіональні видання: газету Олександрівської райради й райдержадміністрації «Вперед», газету Кіровоградської облради та облдержадміністрації «Народне слово», громадсько-політичну газету «Сільське життя» Кіровоградської обласної організації журналістів. За умови збільшення фінансування до регіональних видань одразу ж додаються центральна суспільно-політична преса та видання для дітей.

Зважаючи на вкрай складну ситуацію, бібліотеки намагаються самі здійснювати пошук коштів через спонсорів, благодійників, платні послуги, спрямовуючи їх на першочергові потреби, у тому числі й для здійснення передплати періодики.

Усе це говорить про те, що сільська бібліотека за нинішніх умов потребує підвищеної уваги з боку влади. Зауважимо також, що в публічних бібліотеках українських міст ситуація з передплатою періодичних видань не настільки критична.

Для виявлення запитів українського читача, бібліотекарі періодично проводять опитування, анкетування, щоб з'ясувати, які видання за тематикою та назвами найбільш бажані й затребувані. Наприклад, опитування «Проблеми сільських бібліотек на сучасному етапі та шляхи їх вирішення», здійснене Запорізькою обласною універсальною обласною бібліотекою, виявило, що всі респонденти одностайні в думці: у фондах бібліотеки обов'язково повинні бути республіканські, обласні та місцеві періодичні видання, газети та журнали для дітей і молоді, видання для жінок. Стосовно ж конкретних назв думки респондентів розходяться [4].

Негативна ситуація із забезпеченням літературою та друкованою періодикою окремих сільських бібліотечних установ не перекреслює розвитку та використання інноваційних технологій у мережі бібліотек для задоволення інформаційних потреб українського читача. З появою Інтернету в потенційного читача розширилися можливості доступу до інформації.

Електронні технології і використання Інтернету викликали кардинальні зміни у створенні, поширенні, функціонуванні та зовнішньому вигляді періодичної преси. Поряд із традиційним друкованим сегментом дедалі більшої ваги набуває електронна періодика, яка бере свій початок у середині 1990-х років. За нинішніх умов поряд із друкованими газетами й журналами успішно функціонують як електронні версії цих видань, так і сайти регіональної тематики, які не мають друкованого аналога. Більш швидкими темпами електронні технології використовувались в індустрії створення центральних періодичних видань, але й регіональна періодика

на сьогодні являє собою досить потужний ресурс в електронному інформаційному просторі.

Дослідники відмічають складнощі у визначенні розміру українського сегмента медіа-ринку, що функціонує в Інтернеті. Одна з причин – надзвичайні обсяги інформації, неймовірна рухливість і динамічність інформаційного середовища. «На сьогодні практично неможливо визначити точну кількість медіа-ресурсів в українському Інтернеті, де постійно з'являються мережеві версії традиційних газет, журналів, теле- і радіо-програм, створюються нові мережеві видання. Важливою особливістю українського ринку мережевих ЗМІ є його нестабільність: у середньому 20–40 % електронних медіа знаходяться у “групі ризику” – чи новостворених, чи тих, що закриваються», – пише І. Артамонова [5, с. 45]. Читачі, як правило, звертаються до обмеженої кількості найпопулярніших інтернет-видань, відкривають сайти за рекомендацією інших осіб або діють методом вільної вибірки.

Дослідники соціальних комунікацій зазначають, що на сьогодні в Україні відбувається закономірний процес переформатування й перекроювання інформаційного простору. При цьому розподіл періодики на електронний і друкований сегменти – лише одна з рис тих глибоких зрушень, які відбуваються протягом останніх десятиріч. Заслугує на увагу підхід, за якого інтернет-простір розглядається як єдиний ресурс. Американський філософ і соціолог Е. Тоффлер, характеризуючи сучасні мас-медіа, підкреслює, що вони «найтіснішим чином пов'язані і злиті один з одним», а високий ступінь взаємопроникнення перетворює їх на єдину систему, при цьому на тлі зменшення значення кожного окремого ЗМІ засоби масової інформації як ціле набувають «надзвичайно великої влади», «яка пронизує всю нашу планету» [5, с. 15]. На користь цієї думки говорить і та легкість, з якою читач переходить від одного джерела до іншого, адже характерною рисою електронних ЗМІ є значно більша мобільність. Користувачі широко використовують лінки, гіперпосилання, закладки, мають можливість отримувати сформований блок новин із заданої тематики, лишати коментарі після публікацій, мають електронний зв'язок з редакцією тощо.

Зростання української інтернет-аудиторії та збільшення рівня проникнення інтернет-послуг створюють більш сприятливі умови для розвитку електронного сегмента періодичних видань і показують збільшення кількості потенційних читачів електронних видань. У визначенні рівня проникнення Інтернету в домогосподарства України різні агентства подають свою статистику, але, у цілому, очевидно, що поширення

відбувається швидкими темпами. У 2012 р. 35 % українських домогосподарств мали вихід в Інтернет. Згідно з даними соціологічних досліджень, у I кварталі 2014 р. кількість інтернет-користувачів в Україні досягла половини чисельності населення. За повідомленням прес-служби Інтернет-асоціації України з посиланням на дані дослідження агентства InMind, 53,4 % дорослого населення України користується електронною мережею, удома доступ до Інтернету мають 58,5 % українців [6]. Очевидно, що українці, які мають вдома доступ до електронного ресурсу, менше звертаються до бібліотеки.

Переформатування інформаційного простору ставить у нові умови діяльність усіх, хто причетний до роботи з інформацією: і користувачів, і установи та служби, які працюють для того, щоб зберігати, накопичувати й забезпечувати інформацією читачів. Незважаючи на матеріальні труднощі, про що йшлося вище, проводиться помітна робота з комп'ютеризації бібліотечної мережі. Відмічається, що на кінець 2013 р. комп'ютерами було обладнано близько 2 тис. публічних бібліотек, за посередництва бібліотек населення отримує доступ до необхідної інформації в електронному вигляді.

Значною мірою цього вдалося досягти завдяки Міжнародній програмі «Бібліоміст», яка здійснюється в Україні з 2009 р. Про масштаби проекту говорить той факт, що організатори проекту поставили за мету забезпечити комп'ютерною технікою 1800 публічних бібліотек. Фінансування бібліотекам надається на конкурсній основі. Фахівці бібліотек, які долучаються до програми, проходять навчання в галузі новітніх технологій і бібліотечних інновацій на базі 25 тренінгових центрів. У модернізованих публічних бібліотеках лише протягом 2010–2013 рр. скористалися комп'ютерами та Інтернетом понад 7,4 млн осіб [7; 8, с. 14].

Публічні бібліотеки за наявності комп'ютерної техніки мають надавати можливість читачам знайомитися з електронним ресурсом, у тому числі з матеріалами регіональних ЗМІ. Переваги, які відкриває для бібліотек використання електронних джерел, очевидні: більш ефективна робота з читачем за рахунок скорочення часу обслуговування та збільшення кількості джерел, економія займаної площі зберігання та коштів на передплату.

До певної міри можна виявити закономірності та особливості функціонування української періодики на найближчі роки, розглянувши характеристики окремих соціумів, а також читацькі уподобання в українському суспільстві.

Український соціолог Ю. Фінклер, одним з напрямів наукової уваги якого є соціологія масової комунікації, запропонував виділити соціуми

читачів української регіональної преси, що дає змогу визначити найбільш загальні тенденції читацького попиту й поширення періодики, підійти до виявлення закономірностей взаємозв'язку між типологічним і тематичним наповненням регіональної преси та демографією, сферою діяльності населення, можливостями доступу до електронного ресурсу тощо. У цьому контексті цікавим є розгляд відмінностей читацьких уподобань і можливостей міського й сільського населення. Дослідник запропонував структуру з трьох компонентів, розмежувавши жителів великих міст, сільських регіонів, а також територій, де розташовані невеличкі міста з прилеглою до них сільською місцевістю [9]. Аналіз демографії та читацьких інтересів за цими групами наштовхнув на думку про доцільність спрощення запропонованої схеми та розгляд інтересів міського й сільського населення.

Міський соціум характеризується переважанням працездатного населення, відмічається велика частка населення, що має вищу або середню технічну освіту. Тут зайнятість у сфері промисловості, науки, соціальної сфері значно більша від населення сільської місцевості. Інтереси цієї аудиторії – економічна та політична інформація достатньо високого рівня, інформація культурологічного спрямування, не обмежена рамками регіону, зарубіжні новини та різноманітні повідомлення, які формують загальний світогляд і заповнюють дозвілля. Найбільшою популярністю користуються щоденна газета, що містить оперативні інформаційні новини та тижневе видання, що містить менше оперативної інформації та більше аналітичних і розважальних матеріалів.

Сільськогосподарський соціум представлений жителями сільської місцевості, працівниками аграрної сфери та переробних підприємств, безпосередньо пов'язаних із сільськогосподарським виробництвом. У цій групі дещо більшу частку становить населення передпенсійного та пенсійного віку, кількість осіб, що мають вищу освіту та зайняті на висококваліфікованій роботі в промисловості, нижча, ніж у середньому по Україні, тут менше інтелігенції, студентів, висококваліфікованих працівників. У цій групі виявляється підвищений інтерес до новин свого регіону, традиційної народної культури та релігійного життя, господарсько-побутових питань, моральних, сімейних проблем. Читач ставиться з увагою до офіційної політичної інформації, а також цікавиться, які наслідки політичні події, адміністративні рішення матимуть для розвитку регіону. Відмічається, що ставлення цього соціуму до інформації, яка подається пресою, менш критичне, більш довірливе, ніж у першій групі.

Очевидно, що більш активними читачами електронної періодики будуть представники міського соціуму. Це можна обґрунтувати тим, що в цій групі порівняно велике залучення до інтелектуальної праці, більше навичок і можливостей для роботи з комп'ютером і користування Інтернетом, наявність у великих містах розвинутої мережі інтернет-комунікацій, попит на щоденну газету, адже використання електронної періодики найкраще відповідає читацькому запиту ознайомлення з останніми новинами. Сільськогосподарський соціум надає перевагу друкованим виданням. Це відбиватиметься й на роботі бібліотек. Навіть за умови наявності технічних можливостей і комп'ютеризації сільським бібліотекам, мабуть, першочергову увагу варто приділяти забезпеченню читача друкованою пресою.

Висловлене припущення підтверджує й рівень поширення Інтернету в українському суспільстві. Соціологи акцентують увагу на тому, що головні осі розбіжностей у поширенні Інтернету в Україні залишаються незмінними – це вік користувачів і тип поселення. Сільська місцевість значно відстає в поширенні Інтернету, а сільські мешканці частіше посилаються на обмеження в технічних можливостях підключення малонаселених пунктів. Також згідно з даними Київського міжнародного інституту соціології за кілька останніх років помітно «згладилися» диспропорції проникнення Інтернету в населених пунктах різної величини. Отже, невеликі українські міста за рівнем поширення Інтернету поступово наближаються до обласних і районних центрів [10].

Зважаючи на те що ринок інформаційних послуг не є неосяжним і має певні межі, можна припустити, що саме на територіях, де проживають представники міського соціуму, більш швидкими темпами спостерігатиметься скорочення друкованої регіональної періодики при частковому витісненні та заміні її електронним ресурсом.

Комп'ютеризація українських бібліотек створила більш сприятливі умови для роботи з читачем. Водночас для бібліотечних установ нагальним є питання зміни роботи з інформаційним ресурсом, адже традиційні форми комплектування бібліотечного фонду друкованими періодичними виданнями залишають поза сферою охоплення величезний масив електронної періодики. Вирішуючи це питання виникають проблеми, до розв'язання яких українське суспільство тільки наближається. Цілком очевидно, що це – важливі питання, які потребують зваженого й системного підходу, а їх вирішення не під силу окремим невеличким бібліотечним закладам. Очевидно, що забезпечення через бібліотеки доступу до інтернет-ресурсу – лише одна ланка роботи

бібліотек. У контексті розгляду питання забезпечення періодичною пресою виникає питання збереження електронної інформації, яка з Інтернету постійно видаляється, а також доступу до архівів випусків попередніх років, які відкриті для користування в Інтернеті з обмеженнями або закриті. Можливо, шлях до вирішення цього питання полягає у створенні загальнонаціональної бази даних з доступом до неї через мережу Інтернет для системи бібліотечних установ. При виборі шляху формування баз даних електронної інформації бібліотечними установами виникає питання методик відбору і визначення критеріїв суспільно значущої інформації, зберігання, класифікації, упорядкування, проблема кадрів, технічні та фінансові питання. Відмітимо при цьому таку особливість, як дублювання й копіювання матеріалів, властиву електронним ЗМІ.

Цінний досвід у справі відбору, аналізу та зберігання матеріалів електронної періодики має Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Створюючи інформаційний продукт для задоволення потреб замовника, служба майже 20 років працює з матеріалами періодичної преси.

Починаючи з опрацювання інформації друкованих газет у середині 1990-х років, у тому числі унікального за своєю повнотою на той час зібрання саме регіональної преси, яка надходила за передплатою до фонду бібліотеки, на сьогодні СІАЗ майже повністю здійснює підготовку своїх матеріалів, використовуючи електронний ресурс. При цьому чи не найважливішим є наближення до користувача релевантної інформації, яка «загублена» у величезних постійно оновлюваних електронних масивах, а також її збереження і створення інформаційних баз даних.

Хронологія матеріалів, які використовуються при підготовці бюлетенів СІАЗ, переважно обмежується останніми подіями, тематика – новинами суспільно-політичного, економічного, інформаційного напрямку. При здійсненні моніторингу матеріалів із суспільно значущих і вузькоспеціальних тем, підготовці оглядових інформаційних продуктів та аналітики надзвичайно важливу інформацію про розвиток регіонів надає регіональна періодика.

Фахівці служби створили список електронних джерел, які охоплюють усі регіони України, що дає змогу ефективно та оперативно здійснювати пошук. Джерельна база, яка використовується при підготовці синтезованого інформаційного продукту СІАЗ, постійно оновлюється, перевіряється й розширюється. У 2011 р. моніторинг здійснювався на базі 307 регіональних веб-ресурсів, на початок 2014 р. – 394. У списку:

офіційні сайти обласних, районних, місцевих органів влади, громадських і партійних організацій, ТРК, електронні версії місцевих газет, регіональні портали, сайти новин. Така організація роботи дає змогу створювати продукт у режимі реального часу, здійснювати методичний пошук і відбір необхідної інформації. Систематична робота дає можливість відмітити особливості функціонування не тільки окремих сайтів, а й загалом електронного простору окремих регіонів.

Отже, розподіл регіональної періодики на друкований та електронний сегменти створює додаткові можливості й наближує інформацію до читача, одночасно поява електронного ресурсу ставить бібліотеки в нові умови, виводить їхню роботу на новий рівень. Кожний із сегментів інформаційного простору – друкована та електронна регіональна періодика – займає свою нішу, має свого читача і свій майданчик для поширення інформації. Зазначимо також, що Інтернет відкрив регіональну періодику та інформацію про розвиток регіонів, раніше доступні тільки жителям певної місцевості, для широкого загалу.

Поява додаткового джерела інформації у вигляді Інтернету не заміщає бібліотеки та не зменшує її значення в суспільстві. Позитивний досвід останніх років і комп'ютеризація бібліотечної мережі, за якої дев'ята частина всіх українських бібліотек дістала вихід до інтернет-мережі, – запорука більш успішної роботи. Водночас не можна не відмітити значні «перекуси» у фінансуванні, які відображаються на рівні матеріально-технічної бази значної кількості бібліотечних установ, зокрема в сільській місцевості. Наслідок цього – відсутність річної передплати періодики в близько 1 тис. сільських бібліотек, відсутність освітлення та опалення в частини бібліотечних установ у селах, що не дає можливості на сьогодні навіть говорити про доступ до електронного середовища. За цих умов тільки належним чином продумана й спланована державна політика дала б змогу намітити план для «вирівнювання ситуації» та позбавлення інформаційної нерівності в українському суспільстві. Лишається сподіватися, що така можливість з'явиться в недалекому майбутньому.

Список використаних джерел

1. *Вилегжаніна Т.* Бібліотечне обслуговування в сільській місцевості: стан і перспективи / Т. Вилегжаніна // *Бібл. планета.* – 2012. – № 1. – С. 4–5.
2. *Мастіпан О.* Стан забезпечення сільського населення України бібліо-

течним обслуговуванням / О. Мастіпан // Соціологічні дослідження в бібліотеках : інформ.-аналіт. бюл. – 2013. – Вип. 43. – С. 3–22.

3. Обласний форум сільських бібліотекарів Кіровоградщини : зб. матеріалів / ОУНБ ім. Д. І. Чижевського ; [упоряд. Козлова В. А., Дубина Л. О., Кудря М. А.]. – Кіровоград, 2010. – 264 с.

4. Довідка за підсумками опитування «Проблеми сільських бібліотек на сучасному етапі та шляхи їх вирішення» [Електронний ресурс] // Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. М. Горького : веб-сайт. – Режим доступу: http://zounb.zp.ua/resource/dovidka/Dovidka_zh_pidsumkami.htm. – Назва з екрана.

5 Чабаненко М. Інтернет-ЗМІ як складова частина системи засобів масової інформації України / М. Чабаненко. – Запоріжжя, 2011. – 183 с.

6. В Україні побільшало користувачів Інтернету (станом на 22.05.2014 р.) [Електронний ресурс] // УНІАН. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/science/920824-v-ukrajini-pobilshalo-koristuvachiv-internetu.html>. – Назва з екрана.

7. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо підтримки інформатизації публічних бібліотек) : пояснювальна записка до проекту закону України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=49218. – Назва з екрана.

8. Амеліна Є. Інноваційні послуги сучасних українських бібліотек / Є. Амеліна, В. Пілярчук // Бібл. планета. – 2012. – № 1. – С. 14–19.

9. Фінклер Ю. Регіональна преса України в контексті соціального замовлення аудиторії [Електронний ресурс] / Ю. Фінклер // Електронна бібліотека інституту журналістики. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1516>. – Назва з екрана.

10. Так сколько же в Украине пользователей Интернета? [Электронный ресурс] // InPoll. Онлайн-исследования. – Режим доступа: http://ko.com.ua/tak_skolko_zhe_v_ukraine_polzovatelej_interneta_47789. – Загл. с экрана.

Стаття надійшла до редакції 03.07.2014.

Irina Sokolova,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

SOFTWARE LIBRARY ACCESS TO INFORMATION IN THE CONTEXT OF REGIONAL PERIODICALS THE REGIONAL SPECIFICITY OF MEDIA

This paper deals with the development of Ukrainian information environment as an example of regional periodicals and use of this resource in the library. Highlights the distribution of Press in print and electronic segments and distribution of resources in urban and rural society.

Keywords: regional periodicals, library services, rural library, and computer library network, electronic periodicals.

Ірина Соколова,

мл. науч. сотр. отдела политологического анализа «СІАЗ»

Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

РАБОТА БИБЛИОТЕК ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ ДОСТУПА К ИНФОРМАЦИИ РЕГИОНАЛЬНОЙ ПЕРИОДИКИ В КОНТЕКСТЕ СПЕЦИФИКИ РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО СЕГМЕНТА СМИ

В статье рассматривается развитие украинской информационной среды на примере региональной периодики и использования этого ресурса в работе библиотек. Также уделяется внимание распространению печатного и электронного сегмента периодической прессы в городском и сельском социуме.

Ключевые слова: региональная периодика, библиотечное обслуживание, сельская библиотека, компьютеризация библиотечной сети, электронная периодика.